

Redacțiunea, Administrațiunea,
și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori neratificate nu se
primesc. — Manuscrisuri nu se
rețin.

INERATE se primesc la Admi-
nistrațiunea în Brașov și la ur-
mătoarele Birouri de anunturi:
In Viena: M. Duka, Heinrich
Schick, Rudolf Mosa, A. Oppel
Nachfolger; Anton Oppel, J.
Donner. In Budapesta: A. V.
Güldenbergh, Eisen Bornat; In
București: Agence Haas, Suc-
curiale de Roumanie; In Ham-
burg: Karoys & Lachmann.
Prețul inserțiunilor: o serie
garmond pe o colună 8 or. și
80or. timbru pentru o publi-
care. Publicări mai dese după
tarifi și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o
serie 10 or. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĂR DE DUMINECĂ 28)

"Gazeta" iese în să-care di.

Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminică 8 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țintră și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, piața mare,
Târgul Inului Nr. 30 etagiu
I.: pe un an 10 fl., pe șase
luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 or.
Cu anul în casă: Pe un an
12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni
3 fl. Un exemplar 5 or. v. a.
sân 15 bani. Atât abonamen-
tele cât și inserțiunile sunt
a se plăți înainte.

Nr. 155.—Anul LIX.

Brașov, Duminecă, 14 (26) Iulie.

1896.

Francisc Iosif I. la București.

Despre însemnatul eveniment al
vizitei monarhului nostru la Curtea
română s'a scris mult prin gazetele
dinătru și dinafară în zilele din
urmă.

Scim, că domnitorii României,
Serbiei și Bulgariei au promis, că
vor lua parte în persoană la serba-
rea deschiderii Porților de fier,
lângă Orșova, care o va deschide
impăratul Francisc Iosif. De aci
Maiestatea Sa va merge să viziteze
pe Regele Carol la București și la
Sinaia, unde, se țice, va petrece
câte-va zile. Se înțelege, că Monar-
chul nostru va fi primit în România
cu mare pompă, Regele va pleca
înaintea lui pân' la Craiova spre în-
tâmpinare; se va face mare revistă
militară cu un corp întreg de ar-
mată pe platoul dela Cotroceni
etc. etc.

S'a țis mai ales de câtră foia
ministrului de esterne austro-ungar,
contele Goluchowski, că raporturile
dintre Austro-Ungaria și România
sunt aședate pe temeiuri tare și că
vizita impăratului nostru trebuie să
fiă negreșit bine primită în totă
monarchia noastră, ca o dovadă, că
mersul firesc al lucrurilor ni-a adus
apropierea politică a unui stat, care,
ca și noi, vooce pacea și a căru
nisuință energetică de-a propășii tre-
buie să deștepte simpatiiile noastre.

Sunt foarte frumoșe toate acestea
și credem, că nimeni în Austro-Ungaria
nu se uită cu ochi răi la ami-
cabilele raporturi cu statul român,
Dér orî cum am întorce-o și am su-
ci-o, n'am pute trece peste un lu-
cru foarte mare, care întunecă mult
această bună prietiniă. Înțelegem în-
cordarea națională, ce domnesce
între Români și Unguri în genere.

Și, precum vedem, despre această
încordare se ține sémă și în cercu-
rile guvernelor noastre. De aceea Go-
luchowski cu ministrii unguresci își

dau totă silința, ca să înduplece pe
guvernul român să facă ceva în tim-
pul serbărilor dela tómnă, ca să pară,
că s'a mai slăbit și această încordare.
Așa sperază ei, că la conferența in-
terparlamentară de pace, ce se va
ține în Buda-Pesta tot în luna lui
Septemvire, vor isbuti a face să ia
parte și câțiva deputați din tabăra
guvernului Sturdza.

Orî câtă silință și-ar da însé gu-
vernele dela noi și guvernele din Ro-
mânia ca să acopere prăpastia, ce
s'a deschis între Români și Unguri
prin politica nenorocită a acestora
din urmă, nu vor pute să facă să
piără amărăciunea, ce s'a aședat pe
fundul paharelor, ce le vor ciocni
în semn de amiciția domnitorii am-
belor state.

De aceea ar fi, după noi, foarte
dureros, decât unii deputați români
guvernamentalii din București ar în-
cerca să facă prin mergerea lor la
conferența interparlamentară din
Buda-Pesta un joc de hipocrișă și ne-
sinceritate, nedemn de un popor, care,
cum țice organul lui Goluchowski,
și-a câștigat un loc onorific în con-
certul popórelor europene, și foarte
păgubitor pentru marile interese, pe
cari este întemeiată alianța între
România și monarchia noastră. Dacă
ministrul de esterne Goluchowski,
care a fost mulți ani ambasador
austro-ungar la Curtea română și
care, prin urmare, a avut ocaziune
să cunoască țera românească: decât,
țicem, Goluchowski are în vedere o
legătură pe base tari și neclintite
între Austro-Ungaria și România,
în interesul păcii și al progresului
ambelor state, atunci chiar el tre-
buie să dorască, ca cu o oră mai cu-
rând să se depărteze cauzele, cari
amăresc vrând nevrând această apro-
piere politică între marea împărăția
și înfloritorul stat român dela Lu-
năre.

Pot să fiă în joc ori cât de
mari interese ale statelor și totuși

în cele din urmă ele vor fi covê-
șite de cel mai mare dintre toate in-
teresele: de interesul de existență și
de conservare etnică al popórelor,
fără de cari nici statele nu pot
dăinui; cu alte cuvinte, cămașă e
mai aproape de trupul omului și când
acesta va lua foc, el anevoiă se va
puté gândi la celelalte treburi și
afaceri de interese ale lui.

N'ar strica, decât în aceste grele
vremuri ar ține sémă de acest ade-
văr cât se póte mai mult atât dom-
nitorii, cari sunt în ajun de-a se in-
télui, cât și ministrii lor.

A trecut timpul, când capetele
incoronate hotărau destinele popó-
relor, fără să le întrebe și pe ele
despre ceea ce vreu și doresc, și
orî-ce s'ar face în contra dorinței
lor și póte chiar cu jertfirea unor
mari interese ale lor, nu va poté
se iasă bine și să aducă folos nici
domnitorilor, nici popórelor.

Palestina în parlamentul unguresc.

Un bărbat maghiar, care stă în atin-
gere cu cele mai distinse cercuri politice
unguresci, face senzationala descoperire,
că în vederea viitorilor alegeri de deputați
dietați, nu mai puțin ca 165 de Jidani
bogați s'au însoțit ministrului-președinte
Banffy, că vreu să pășescă ca candidați
de deputați, oerënd sprijinul „moral” al
guvernului și declarând tot-odată, că vor
urma cu cea mai negrăită credință politica
lui Banffy și că vor suporta cheltuelile a-
legerei din busunarul lor, fără a pretinde
nimic din cassa partidei banffyeste.

Același bărbat politic publică din in-
cidental acesta un interesant articol în
„Alkotmány”, arătând, cât de departe au
ajuns Jidanii în Ungaria într'un timp atât
de scurt.

Prin anii 1840 venise în dieta din
Pojun vorba despre emanciparea Jidanilor.
Atunci contele Stefan Széchenyi, pe care
Ungurii îl numesc „cel mai mare Maghiar”,
țise: „Decă vârsăm în mare un călimar
de negrelă, ea se împrăștia și nici cât mai

puțin nu schimbă colórea apei. Anglia,
orî Franția pot să emancipeze pe Jidani.
Dér turnând în tăierul nostru cu supă un-
gurescă un călimar de negrelă, ea nu mai
este bună... Eu privesc oestiuonă acesta
în primul loc nu din punctul de vedere al
liberalismului, ci din punctul de vedere al
existenței naționale, al susținerii rasei na-
ționale.”

Vederile lui Szechenyi s'au implinit.
Astăzi „tăierul cu supă ungurescă” nu mai
are miros de supă, ci de usturoi.

În Ungaria se află astăzi 800,000 de
Jidani, pe când în țeri neșsemnat mai
mari, ca de exemplu în Anglia, abia se
află cu total 42,000, în Franția 80,000, în
Prusia 284,000 etc. Se póte țice dér cu
drept cuvânt, că Ungaria este ați patria
Jidanilor.

În Decemvire 1884, când proiectul de
lege al lui Tisza-Pauler privitor la „cășe-
toria dintre creștini și israeliți” a fost res-
pins în camera magnaților cu o majoritate
de 6 voturi, Jidanul Mauriciu Wahrmann
se adresă câtră Haynald cu memorabilele
cuvinte: „Eminenșele Vostre n'aveți cauză
de-a vă bucura de învingerea de astăzi.
Cine ride mai târziu, acela ride mai bine.
Învingerea, ce-ați raportat astăzi asupra
noastră, ne dá un titlu de drept, ca peste
puțin timp să batem érași la pórtă parla-
mentului ungar. Atunci camera magnaților
s'ar învoi bucuros să ne dea ceea ce as-
teți nu ni-a dat. Atunci însé nu ne vom
îndestula cu atât.”

Profeția lui Wahrmann s'a implinit
încă mai curând póte de cum a creșut el,
căci prin reformele politice-bisericesci li-s'au
dat Jidanilor drepturi mult mai mari, de
cum pretindeau ei în 1884.

Astăzi 165 de Jidani pretind loc în
parlament. Ce mai vreți acum? Jidanii nu
mai au lipsă de grația Ungurilor, căci pu-
terea este în mâna lor. Ce este mare ați
influința Jidanilor asupra parlamentului un-
guresc, încă și mai mare va fi mâne-poi-
mâne, când parlamentul va fi în mâna lor
și-și vor făuri ei înși-și legile după cum le
va plăcé, fără a mai întreba pe Unguri.

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Capela de pe Wurmling.

(N. Lenau).

Ca o luntre ușorică
Sus capela se ivesce
Și, pe valuri de verdăță,
Pacnică spre cer plutesc.

În amurg intrai odată
În cuprinderea-i pustie:
Voci de preoți, psalmi cucernici
Din păreți păreau că 'nvie;

În icônă, sta cu față-i
Maica Domnului, plecată,
Negreșit în amintirea
Vremurilor de-altă dată!

Zorile și asfințitul
Vin pe rând să 'i-se 'neh'ne,
Dér din lume, dintre ómeni
La ea nimeni nu mai vine.

Sfânt fior se simte 'n taina
Ce aicea stăpânesce,

Par'că până ați o rugă
Pe sub bolți mai rătăcesce.

Sórele plecând se 'neh'ne
Din apus capelei sînte,
Strinse lângă prag frățesce
Zac tăcetele morminte.

Peste ele și pe cripte
Pacea tómnai se aședă,
Colo, paseri stoluri-stoluri
Câtră-améți se depărtează!

Dórne tot!... dintre morminte
Unele sunt prăbușite,
Somnoróse cruci se plécă
Peste ele ostenite.

Pomului îi cade frunța
Vântul sării cum 'radie,
Cum îi cade, când adórne,
Pruncului o jucărie.

Molcomit de oboséla
Morți de aicea lină,
Tótă vechea lui durere
Sufletu-mi și-o mai alină!

(Conv. lit.)

I. Priscu.

Cuptorul de var.

— LEGENDĂ. —

Un împérat roman adoptase de
fiu pe un nepot al sêu, Fulgentius,
și-l crescú la curte. După obiceiul
de pe atunci, tinerul servea pe lângă
unchiul sêu ca păharnic. Prin dere-
gătoria asta era, necontent în apro-
pierea tronului. Împératul, care nu
avea copii, încărea pe tiner cu da-
ruri și alte semne de iubire, încât
toți îl priveau de urmaș al tronului.

Imprejurare acesta stérni ură
și pismă în altă rudă a împératului,
cu numele Malevolens. Acesta avea
speranță să se urce singur pe tron
și, vèdându-se înșelat își bătea ca-
pul să afe cum și în ce chip ar poté
să nimicescă pe tinerul sêu rival?

Intr'una din zile, aflând pe îm-
pératul singur, țise:

— Dreptule Domn și stăpâne!
sunt servul vostru credincios și sim-
țul de datoriă îmi poruncesce să vă
fac băgătorii de sémă, îndată ce aud
un lucru, care privesce onórea Vóstră.

— Vorbesc mai departe, prie-
tinul meu, răspune împératul.

— Prea scumpule și luminate
Dómne, răspune viclenul Malevolens,
mă dóre din totă inima, că trebuie
să Vè descoper nemulțumirea tică-
lósă a tinerului, căruia îi aréțați
atâta dragoste și îi faceți atâtea bu-
nătăți, dér trebuie să sciți și să aflați,
în ce chip mișelesc Vè grăescce de
râu și Vè hulesce câtră toți ómenii.
Nu de mult a spus în lumea mare,
că astfel de miros greu aveți în gură,
încât abia mai e în stare să-și îm-
plinescă și mai departe direcțoria
de păharnic.

Aușind împératul acestea se nê-
căji și țise mánios:

— Spune tu adevérul, fără în-
cunjur, este rësufierea mea așa; cum
a țis el?

— Credeți-mé nobile stăpâne,
în totă lumea nu este o rësufiere
mai plăcută ca a Vóstră. Decă însé
doriți să Vè convingeți de adevérul
celor țise de mine, nu aveți, decât
să priviți la Fulgentius, când Vè în-

și scopul pentru care a fost înființată. Tinerul disertant a fost răsplătit cu aplauze.

Au urmat apoi propunerile. D-l avocat Simeon *Caluș* a făcut propunerea, să se creeze 2 premii de 15 și 10 coroane pentru acea țărăncă română, care va cultiva cele mai bune legumi. Adunarea a primit propunerea, cu a cărei executare s'a însărcinat subcomitetul despărțământului.

Ca delegați pentru adunarea generală din Lugos s'au înscris și au fost aleși d-nii: V. *Zehan*, avocat, și Petru *Nirășteanu*, preotul român din Iernut.

Cestiunea locului și timpului unde și când se se țină viitoarea adunare generală a Despărțământului s'a lăsat la buna chibzuință a comitetului.

Exhaustându-se programul, președintele închise adunarea, accentuând, că i s'a realizat în mod multămitor speranța, că adunarea va fi bine cercetată. Mulțumii apoi tuturor pentru buna primire și sfârși cu nădejdea de a-ne revedea anul viitor și mai mulți.

La urmă banchet și petrecere, despre care cu altă ocaziune. Coresp.

Pentru cultura țaranului din România.

Totă lumea admiră progresele uriașe, ce le-a făcut România în timpul din urmă în toate privințele. Singur în cestiunea cultivei și îmbunătățirii soției țaranului se făcuse până acum încă prea puțin, căci de-odată nu se puteau face. Acum însă se lucră și în privința aceasta. Mai ales pe moșiile, ce constituie Domeniul Coronei, se pune o îngrijire deosebită pentru înaintarea populației în cultură și bunăstare. Ca dovadă reproducem aici dintr'un articol al „Epocei” următoarele:

D-l I. *Calenderu*, administratorul Domeniului Coronei, convinge, că instrucțiunea este temelie progresului, după ce s'a îngrijit mai întâi a obține dela ministrul Instrucțiunii publice un număr de institutori din cei mai dibaci în modul de a forma elevi buni, s'a ocupat apoi de localurile necesare copiilor. Astfel astăzi moșiile *Mălinț*, *Găinesci*, *Sabasa*, *Borci*, *Farcășu* și *Mădeiu* posedă fiecare câte-o școală micșată, care funcționează într'un mod admirabil. Localurile, — clădite pe socotelă. Administrației Domeniului Coronei, — în stil elvețian și pe locurile cele mai frumoase, pot servi de model atât sub punctul de vedere al comodității, cât și al igieniei.

Fiecare clasă este destul de spațioasă pentru a putea lesne conține peste 40 elevi; deosebit de acesta s'a clădit în urmă câte-o sală mare, care servește pentru predarea cursurilor de lucru manual și alte pavilioane, în care locuiesc învățătorii cu familiile lor.

În fiecare școală învățătorii și soțiile lor, cari sunt salarizate și ele de administrație au obligațiunea de a arăta elevilor

tot felul de lucrări manuale. Astfel la „*Farcășu*” se arată copiii strungăria, croitoria, împletirea paiului și a lemnului și se dă o deosebită atențiune cultivei vermicilor de mătase. La „*Mălinț*” învățătorii și soțiile lor arată, pe lângă cele amintite deja, preparațiunea și lucrul lemnului pentru fabricarea instrumentelor de muzică cu corde și de vint. La „*Borca*” la „*Sabasa*” și la „*Mădeiu*” institutorii țin elevilor și cursuri de grădinarit și se ocupă cu formarea unui cor vocal, care a și început a funcționa Duminecile și sărbătorile la bisericile din localitate.

Pe întreg domeniul Coronei, precum și pe domeniul regal *Broșteni*, administrațiunile se ocupă neîntrerupt de a dezvolta între țărani gustul micelor industrii. Astfel institutorii din *Broșteni*, *Mădeiu*, *Borsa* și cătunul *Crucile* au primit răsbioie modele nouă, la cari tinerile copile sunt învățate țesătoria pânzei și mai cu seamă a abalei și moharului. La *Mălinț* și *Găinesci*, unde se găsește și lemn de stejar, nuc și fag, s'au adus din Bucovina mai mulți măestri. Ce se plătesc de administrația domeniului Coronei, cari învață pe țărani dogăria, tâmplăria și strungăria.

Pe domeniul regal *Broșteni* și pe comunele *Mădeiu*, *Borsa* și *Farcășu*, unde transporturile mari de lemn se fac vara în plute pe *Bistrița*, s'a dat la-o mulțime de țărani câte-un car și câte-o pereche de boi, pentru transporturile de iernă, pe cari îi achită prin munca, ce-o fac ierna la tăierea lemnului din pădure.

În celelalte comune, ca *Sabasa*, *Mălinț*, *Stănișoara*, *Iesle*, *Găinesci* etc., unde transporturile se pot face anume numai cu boi și cai cu hamuri, cu cari transportă la gara din *Fălticeni* produsele fabriciei de cherestea *Tzenov* din *Fălinesci*, asigurându-le astfel mai multe sute de lei câștig, din cari se achită lesne de avansurile ce li-s'au făcut.

D-l *Candali*, administratorul moșiei *Mălinț*, însăruinat a se ocupa cu conservarea vinatului și înmulțirea lui, a format pe o întindere de 60 hectare, pe malul râului *Moldova*, canalizate în acel loc, o ierbară, în care mai bine de 50 părechi de cerbi și capre de diferite rase trăesc îmblânziți în fiecare an. Fiindcă acea regiune este cu totul lipsită de arbori fructiferi, s'a format la *Bapșa* o pepiniară, care a împărțit, în toamna trecută, gratis, arbuști la peste 1000 de țărani.

Ceva despre lucrul de mână în școlile populare de fetițe.

Țara Bârsei, Iulie 1896.

Din materii prôte-i făcut omul și obiceiul firea îi nutrește.

Schiller.

Da, din materii prôte e făcut; când se rup, el le cărpesc, din nou foarte rar croiesc, căci obiceiul îi se împotrivesc.

În darea sa de seamă despre esamenile din Zernesci publicat în numărul din Dumineca trecută al „Gaz. Trans.”, corespondentul *Bârseanul* între altele își exprimă convingerea: „că recunoșterea meritului activității desinteresate și a zelului laudabil stimulează nu numai la împlinirea exactă a datorinței, ci de multe-ori la abnegațiunea de sine, ceea-ce pe terenul nostru cultural este foarte de dorit, mai ales în timpurile critice de azi”.

Ca un Demostene a vorbit, dăr a aplicat-o bine numai față de învățătorii, ér față de progresul făcut cu elevele în lucrul de mână a nemerit-o cam rău. Despre acesta dăce, că a „vădut, ce e drept, lucruri frumoșe, dăr necorespundătoare pentru poporul nostru”, ca și când poporul nostru nu ar fi capabil de lucruri frumoșe și nici nu le-ar merita. Așa, bietul popor român se umble tot cărpind și rămînd la alții. Pentru „*Bârseanul*” lucrurile frumoșe sunt lucruri lucșose, căci așa se vede mai jos în aprețierea sa, unde dăce între altele: „am vădut fețe de masă și perini, dantele, serviete din materii cumpărate tôte din bolte”. „Eu cred”, dăce mai departe corespondentul, „că acestea sunt numai în detrimentul poporului nostru”.

Dăr pentru ce? Bietul Român se nu aibă nici o pănzătură pe masă, ci se mănânce pe ierbă ca poporele nomade și se nu-s'ă aibă și el o perinuță sub cap spre a-și odihni mai bine ale trudite de oșe? Numai se muncesc, bine se nu se odihnesc, ér rodul său tot alții se-l folosesc? Presupun, că „*Bârseanul*”, când se culcă, nu-s'ă pune mână căpătau, ci-i cade bine și dănsului se adormă cu capul pe o perinuță cu față curată și cu o danteluță lucrată de mănulele delicate ale unei Româncuțe de 8—12 ani; și nu-i va fi cădut nici-odată rău mănăcarea luată de pe o pănzătură curată. La șters gara, un serviet curat bine îi va fi cădut. S'apoi și „*Bârseanul*” tot fiul poporului este, că din boieri mari a se fi născut nu e nici poveste.

Ca se fia elevele instruate cum se cărpesc, trebuia se-și aducă haine rupte de pe acasă, se le cărpesc în școlă și se le espună la esamen spre a satisface dorința „*Bârseanului*”. Cam ciudat lucru! Făcarea Românoă scie cărpi, a învățat-o pe ea necasul ce se faciă și fără școlă, că a cărpi nu e așa greu, dăr mai greu e a face ceva din nou; însă aceasta o dăce și corespondentul: „se învețe cum se-și faciă o haină românescă, d. es. o catrință etc., cum se țese pânza, pânura etc.” Bune lucruri, dăr cum poți aștepta dela nisce copilițe de 8—12 ani se săvârșesc lucruri, pe cari numai femeii crescute le pot face? Unde pui apoi, că pentru lucrul de mână au pe și numai câte două ore, dela 4—6, va se dăce cu lampa ierna, căci ierna urmăză și ele mai regulat la lucru de mână, în altă vreme nu prea vin regulat. Pe urmă trebuie se-și vadă și de studiu.

Ceea ce cere corespondentul se ține de școle profesionale (internate ș. a.), ér nu de școlă primară, și pentru fetițele dela 14 ani în sus. Că dăr la țesut pânza, pânura se cere putere de față mare, nu de nisce copilițe crude. Se ne spună corespondentul o singură școlă primară din patriă, fia de ori-ce naționalitate, în care se fia introduse răsbioie pentru țesut? A croi însă ar fi mai ușor, că nu se cere multă forță fizică, dăr se cere o minte mai coptă puțintel. Croitul abia îl învață copile mai mari, urmând mai mult timp în școlă de croit.

Lucrul de mână în școlă populară, atât la copile, cât și la băieți, nu are de scop a-i perfecționa într'o direcțiune seu alta, ci numai de a-le atrage atențiunea, de a deștepta interesul și aplicarea spre scopul acesta, prin nisce începuturi de tot elementare, din unele ramuri mai ușore din variatul complex de ramuri ale lucrului de mână.

Dăr se esaminăm puțin lucrurile espuse, de cari ne vorbește corespondentul: Pe păreți erau aranjate șortulețe pentru fetițe, fețe de masă, unele lucrute cu inglița din ață de cânepă și cu lănică, altele erau din peteuce quadrade din pânză de casă, brodate cu arniciu colorat, mai multe serviete și fețe de perină, nu (perini, cum dăce coresp.) brodate cu flori și cu câte-un monogram frumos pe pânză de casă, dăr și pe pânză de cumpărat, după cum vor fi dorit mamele copilelor, căci ele li-au dat materia de lucrat și lucrurile ale lor sunt. Pe o masă mare erau aranjate cămeși bărbătesci cevași mai fine și cămeși țărănesci, tôte din pânză de casă, apoi danteluțe, funduri de perină lucrute cu inglița din bumbac, pentru bărbați, pentru femei și pentru copii.

Tôte acestea erau frumos aranjate și tôte lucrute de mănulele bine exercitate ale copilelor sub conducerea dibace a învățătoarei lor, d-ra *Paraschiva Isac*.

Acum unde rămâne observarea, că tôte erau făcute din materii cumpărate din bolte? Dăce erau vre-o câte-va obiecte și din pânză de cumpărat, se vede, că pânză de aceea le deduseră mamele la copile, și apoi nici cea de boltă nu e așa scumpă în raport cu cea de casă. Așa, bumbacul, arniciul, lănică ș. a. cu cari au cusut și împletit copilele, erau de boltă, că dăr nu se vor fi producând de acestea prin Zernesci. Hărții da, dăr cu hărții nu puteau copilele cōșe și împleti.

În urma acestora tôte obiectele espuse la esamen le consider ca începuturi bine chibzuite și bine reușite, cari arată în mod multămitor intențiunile lucrului de mână în școlă populară și nu pot fi nici de cum „în detrimentul poporului nostru”, cum crede corespondentul. Nu ne putem ține tot în marginile mijlōcelor rudimentare de înaintare din trecut. Pe tôte terenele și la

că cel puțin atâta a ajuns érăși în grație, că i s'a incredințat o solia, și își puse în gând se folosescă ocazia spre a-și dovedi supunerea sa față de împăratul. El își propuse se împlinească porunca, când se va crepa de ziua. Ca nu cumva, din întemplantare, se adormă, nu s'a culcat de loc, ci a rămas veghiând totă noptea, așteptând ora de plecare.

Intr'aceea împăratul dase omenilor în taină porunca, ca sub pedepsă de mōrte se arunce, fără cruțare, în flăcările cuptorului pe acela, care dimineta va veni mai întâi la ei și-i va întreba: „împlinit'au porunca stăpănului meu?” Răsplăta grasă le va fi partea, dăce se vor supune poruncei întocmai și cum se cuvine.

Când eși în sfârșit *Fulgentius* pe porța palatului împăratesc, nici nu băgă de seamă, că este urmărit din partea lui *Malevolens*, care își treca mâinile de bucură, că a isbutit cu planul și că pe rivalul său urgisit îl ajunge sōrtea, ce i-a pregătit-o dănsul. Dăr, ca se fia sigur, că po-

runca împăratului se împlinesc cu acurateță, trădătorul se furisă de-asemena pe porța palatului împăratesc și merse după *Fulgentius*, cătră cuptorul de var.

Era încă întunerec, pe când se grăbia prin pădure tinerul, ce nu se temea de nimic. De-odată audî sunetul clopotului, care chiăma pe creștinii la rugăciuni într'o biserică vecină. — Mai este câțva timp până se crepă de ziua, își dăse el, și se duse la biserică, ca în rugăciuni ferbinți se cêră dela Atotputernicul ca împăratul se nu mai aibă mână asupra lui. Pe când însă ingenunchia în biserică cea de jumătate întunecată și asculta cu evlavie cântările sfințe, îl ajunse o obselă, pe care n'a putut-o învinge. Sleit fiind de noptea nedurmită. fără voiă închise ochii și cădă într'un somn adânc.

Terminându-se slujba dumnezească omenii se duseră în trebile lor dăluice. Preotul vèdă pe tiner durmînd, dăr nu-l trezi.

— Sêrmâne copile, dăse el, dormi numai în pace în acest loc stânt,

scapă-te puțin de grijile și supărările vieții acesteia.

În sfârșit, pe când se deșteptă, *Fulgentius*, mândrul sōre strălucea prin ferestrelle bisericeii. La întâia simțire îl cuprinse o frică și o părere de rău, că n'a împlinit porunca, ce i se puse. Iute ca fulgerul alergă spre cuptorul de var, în speranță, că dără nu va sosi prea târziu. Indată ce a ajuns ca se pōtă vorbi cu omenii, cari ardeau varul și cari erau plini de murdăria și sudori, îi întrébă, abia răsufând, dăce au împlinit porunca împăratescă.

— Da, de bună seamă, și încă astfel, că acum nimeni n'o mai pōte desface. „Cam o oră înainte de asta veni unul, care ne aduse semnul sciut, adecă ne-a întrebat, împlinit'ați, porunca stăpănului meu?” „Încă nu, dăr o vom împlini numai decăt, răspunserăm noi, și am pus mâna pe el. S'a împotrivit și a strigat, că dănsul este *Malevolens*, ér pedepsă s'a scornit și hotărât pentru unul, pe care îl chiamă *Fulgentius*. Noi însă nu l'am băgat în seamă, pentru că

împăratul ne-a poruncit anumit, se aruncăm în foc pe cel întâi, care va veni în astă diminetă la noi și ne va întreba așa, cum ne-ai întrebat tu. Ast-fel porunca am împlinit-o față cu el. Pōtesc! veți, cum îi ard oșele.

Spăimântat de sōrtea nenorocitelui tiner și turburat în gândul său de marele pericol, de care a scăpat abia cu câte-va clipite, *Fulgentius* se întōrse dela locul înfiorător, mulțumînd din adăncul inimei lui *Dumnețu*, că l'a apărat în mod așa minunat. Cu tōtă graba se duse în palat și se infățișă înaintea unchiului său.

Acesta îl privi întunecat și cu mirare.

— Tu n'ai urmat porunca mea și n'ai împlinit solia cătră lucrători.

— Ah, prea milostive Dōmne și stăpâne! ce am făcut eu, de mi-ați hotărât un sfârșit atât de înfricoșat? nu sunt eu fiul bunului voștru frate?

— Și nu ai meritat tu ore mōrte cea mai înfricoșată, când mē vateai atât de mișesele, spunînd

nostru, este însă și o datorită patriotică în sensul veritabil al patriotizmului și nu în cel modern al șovinismului.

Etă prospectul:

PROSPECT.

pentru întemeierea unei societăți de consum pe acțiuni cu sediul în Sibiu, sub numirea: „Industriașul”.

1) Scopul societății este de-a procura și vinde pe lângă prețuri moderate articole comerciale, a căror procurare și vindere va afla consiliul administrativ, că e în folosul societății și a publicului cumpărător.
2) Societatea se înființează pe timp nedeterminat cu un capital de 50.000 fl., care se împartășesc în 1000 acțiuni la 50 fl. v. a.
3) La subscrierea, ca societatea să poată înființa și să-și poată începe fără amânare multa activitate, sunt a se plăti 30% din valoarea nominală a acțiunilor, adică după fiecare acțiune 15 fl., restul se va solvi după provocările direcțiunii: provocarea însă nu poate pretinde rate mai mari de 10%, nici în perioade mai scurte de 2 luni.
4) La subscriere fiecare subscriitor de acțiune plătește 1 fl. ca contribuție la cheltuielile de fondare.
5) Membrii fondatori își rezervă dreptul de-a alege prima direcțiune pe cei trei ani diutâini, conform legii comerciale § 183.
6) În caz, când s'ar subscrie mai multe de 1000 acțiuni, decât cum sunt proiectate, reducerea se va face în proporție cu numărul acțiunilor subscribe, despre ce acționarii vor fi încunosințați. Pentru sumele încurse până la adunarea generală fondatorii garantează solidar.
7) Plătirile se fac până la 31 August a. c. la „Insoțirea industriașilor români” din Sibiu. Terminul adunării constituante se va publica prin diare

Prospectul s'a propus și emis conform § 150 din legea comercială.

Dat în Sibiu, 1 Mai, 1896.

Comitetul fondator:

Nicolae Cristea as. cons. Sibiu, Constantin Dragoș, păpușar Sibiu, Ioan Visa proprietar, Sibiu; Teodor Popescu comerciant, Sibiu; Nicolae Toma proprietar, Făgăraș; Ioan Popp pielar, Făgăraș; Ioan Gimbeșiu pielar, Făgăraș; Alexandru Aiser comerciant, Făgăraș; Iosif Ciora pielar, Făgăraș; Ioan Popescu prop., Toplița; Dumitru Baneiu farmacist, Seliște; Ștefan Oltean măsar, Blășiu; Ioan Ganea cojocăr în Sibiu; Ioan Costin preot și redactor în Sibiu; Ștefan Stefflea comerciant, Seliște; Matei Radulescu pantofar, Seliște; Ioan Tinteu cojocăr, Seliște; Ioan Buesian pielar, Seliște; Simeon Simonetti pantofar, Seliște; Nicolae Simtion tipograf, Sibiu; Teodor Moldovan cismar, Sibiu; Teodor Onișor econom, Blășiu.

O crimă înflorătoare.

Nădab, (Banat) Iulie 1896.

În 16 Iulie n. c. s'a petrecut în comuna noastră Nădab o crimă grozavă, pe care vi-o istorisesc pentru a fi de învăță-

tura acelor, cari spre nefericirea lor au pornit pe calea stricăciunei.

Anume Joi 16 Iulie femeia *Maria Peșcan* (Lițoie) a fost ucisă de către ginerele său Ioan Codrean, care de mai mult timp stetea în procese cu soțora-sa. În ziua pomenită, acest ginere fără de lege a mers după trifoiul la grădina bătrânei sale sócre, dicând, că va merge la târg la Giula cu o vacă. Aci, după ce tăia trifoiul, a intrat și în casă la bătrâna, pe care se dice, că ar fi aflat'o durmind. Repedându-se asupra ei, a sugrumat'o cu o năframă și apoi, după ce a omorât'o, a pus'o pe trăsura, a astupat'o cu trifoiul și plecă apoi cu trăsura, spunând unui cumnat al său, că merge la târg.

După ce a făcut un incungiur pe la Socodur și cine scie încă pe unde, a venit la o holdă a lui cu cucuruz și a aruncat'o aci. Acesta a fost în 16 Iulie n. cam pe la 8 óre séra.

Intr'aceia soția criminalului, adică fiica bătrânei, aflând de disparițiunea mamei sale a și făcut arătare la primăria, ér de aci s'a făcut arătare la gendarmeria din Chișineu.

Pe la 9 óre séra criminalul sosi acasă. Soția lui, aflându-se singură, s'a temut să-i dică vre-un cuvânt, ori să dea alarmă, ér el după o mică pauză a plecat éráși cu trăsura. S'a dus și a luat cadavru! sócrei sale din cucuruz și, după ce i-a legat de grumazi o petró grea de 42 chilograme, a dus'o la o fântână părăsită din pusta Cărančí, ce se ține de proprietatea arhiducei Iosif, aruncându-o în această fântână.

Vineri noptea, în 17 Iulie, a venit el până unde-va și apoi a dat drumul la cai cu trăsura singură, ér el — muștrat bag' sémă de consștiință și mai având frică și de gendarmí, cari acum îl urmăreau — a început să ia câmpii, alergând pe la Arad, Șiclău, dér în urmă a fost prins la Chișineu Sâmbătă în 18 Iulie.

Tot pe acea vreme a fost aflată și sócora-sa. După spusese mai multor ómeni, că pe unde l'au vădút umblând, cele două fiice ale femeii ucise, dintre cari una era soția criminalului, au mers tot după urmă până când în sfârșit au dat de fântână, în jurul căreia se puteau cunósce urmele ucigașului, căci rămăsese trifoiul pe lângă ea. Femeile făcură arătare la primăria, de a sosit ajutor și cadavru cu peatra de grumaz a fost scos din fântână.

Ucigașul a fost adus cu ochii legați până la acea fântână, unde deslegându-i-se ochii și întrebat fiind de membrii comisiunei judecătorești, deoa cunósce acel cadavru, el a răspuns, că nu-l cunósce.

Cadavru! a fost dus apoi la spitalul mormintelor din loc, unde fiind tăiat și cercetat de către medic, s'a constat, că trei cósle îi sunt rupte. Până când medicul a tăiat cadavru!, criminalul I. Codrean

a fost silit a privi necontentit spre mórtă, ér la sfârșit a fost silit a-o sáruta.

În aceeași și cadavru! a fost imorméntat. Criminalul în nóptea după imorméntare și-a recunoscut crima în prezența a doi jurați și a notarului comunal. În 19 Iulie criminalul a fost dus la închisórea din Chișineu.

Ca să nu cadă asupra comunei nóstre această rușine, étă spun, că Codrean a fost numai însurat în Nădab, de nascere însă este din Șiclău.

Demetriu Onița,
abonent.

HIGIENA.

Câte-va cuvinte despre beuturi.

„Decă poftele nu le cruși, inzadar cauți fericire, inzadar gândesci la dulcéta vieții”.

Lucrețiu.

IV.

Acum să vedem, ce folos aduce rachiuul omului:

Îl face din om neom, îi strică vieța și a lui și a copiilor lui, îi amăresce dílele, ér după tóte acestea îl sérăcesce și îl duce la sapă de lemn. Se scie de mulți, că beuturile sunt vătémátóre sánétății, dér cu tóte acestea nimeni nu voesc să credă acesta; omul dedat vítiului beției nu se simte nici-odată bine, el nu are nici-odată gust de mánecare din causă, că stomacul îi este ars din cauza alcoolurilor (spirturilor), are tot-déuna durere de cap, 'i se pierde vederea și auđul, încep a-i tremura mánile și piciórele, se schimbă la față, și în urmă capétă diferite bóle, cari îi curmă vieța fără de timp.

Omul bețiv se cunósce de de parte; fața lui este roșiă înflăcărâtă, nasul și obrazii sunt roșii-vineți, la unii fața este palidă páméntosă. Unii sunt slabi, alții sunt grași și pán-tecoși. Dér și aceștia cu timpul, după ce li-se strică organele, mai ales ficatul, slăbesc și cad în bóla de apă séu dropică, din care nu mai scapă.

Vieța celui bețiv se scurtéază, el móre prin stricăciunea organelor, ori printr'o bóla óre-care, ce la el este mai periculósă decât la alții; unii se omórá singurí, ca să scape mai iute de chinurile, ce 'i torturéză.

Așa dér din aceste se vede fórte bine, cât réu aduce beția; pe lângă degradare, ea scurtéază și vieța. Beția este fórte periculósă și pentru-că îmúltesce fărădelegile, sinuciderile și crimele; copii bețivilor capétă epilepsia, ori nebuniă; popcrul în loc de a se îmúlți se stinge și sérăcia se ține de mână cu beția.

Pentru a se puze capét vítiului beției, ca să nu mai nefericéscă și pe alți ómeni, s'au înființat în multe locuri, și mai cu osebite în Bucovina, societăți contra beuturii, și membrii acestor societăți s'au legat prin jurámét a nu mai bea rachiu și de-a abate dela această beutură otrávítóre și pe alții.

În Șvedia și Norvegia beția se pedepșesce cu închisóre. Indată ce un bețiv este închis, nu capétă altă mánecare dimínéța și séra, decât o pâne și vin séu rachiu, după cum cel arestat bea vin séu rachiu. Dér pânea nu 'i se dá decât într'un vas plin cu vin séu cu rachiu, în care a stat muiată o órá.

În prima și bețivul mánăncă cu plăcere pânea, a doua și îi pare mai puțin plăcută. Puține díle după aceea o primesce cu un adevérat disgust. În genere în opt séu óce díle acesta îi produce o așa gréță, încât unii nici într'un chip nu voesc să mánănce acea mánecare, care li-se dá fără milă. După ce se termină această cură, bețivul, afară de rare casurí, este cu totul vindecát. Mulți renunță cu desévărșire la vin, al cărui miros chiar le produce un disgust nemărginit.

Ce bine ar fi, să se introducă și la noi o astfel de lege!

Ar fi fórte bine, ca acele reuniuni înființate contra beuturii de rachiu să se întindă cât mai mult și să distrugă cu desévărșire infricóșatul vítiului al beției din mijlocul poporului nostru românesc; căci s'ar scápa de o mare dare, care este silit să o plătésacă, ér pe de altă parte ar scápa de batjocura și risul străinilor.

Episc. de Limerick Dr. O'Dwyer a publicat o carte pastorală contra beției, unde condamnă aplicarea la beția a poporațiunei irlandeze și îndémná pe preótime să facă tot posibilul pentru stîrpirea acestui réu. Apoi condamnă fórte aspru datina pomenilor, ce se fac după mórti, cari în cele mai multe casurí devin adevérate orgii; apoi constată cu siguranță, că singura causă a sérăciei și a miseriei poporului irlandez este patima beției.

Așa-dér să luptám pe cât va fi posibil, ca să stîrpim din poporul nostru românesc această urită patimă, care îl degradéză și-l duce la sapă de lemn; mai cu osebite preótimea ar fi fórte bine, ca cât mai mult să țină predicí contra acestui urít vítiului.

Prof. Dr. Elefterescu.

călugărilor a făcut Dumneđeu sfântul această minune.

Dela tēul cel fără fund, cum am dís, spre méđă-nópte este un podereiu spinos ca de 300—400 pași de lat și lung până în vale și până mai la tren. Dela podereiu spre méđă-nópte se întinde o baltă mare ca de 6 jugéire sdravene. Balta acesta cu podereiu cel spinos, ce-i între ea și tēul cel fără fund, o deteră inginerii la Mitru Pascu! drept moșia pentru locurile cele bune, ce le avusese. Acum ținete Mitre! Trăesce ca brósce în baltă, că numai cu porumbele de pe spinii cei pitici nu-i poté táii, ér locșorul tēu cel bun e în mâna altora.

Necájitu-s'a de mórté bietul om când s'a vėđut pus cu moșia-'n baltă, recurat'a plănsa 'n drépta, jeliuitus'a în stánğa, fără de folos. Omenii, în loc să-l mánğăie, i-au mai pus și nume Băltosul, că nu-i era destul de mare necasul și paguba.

Dér Băltosul avea și feciorí și o fată. Feciorul cel mai mare chiar

venise din cātane, când au dat inginerii balta 'n sémă la tatás'o. Și vėđénd el, că tatás'o nu ajunge la nimic cu tânguirile și cu jalbele, díse către el așa: tatá nu mai ámbra inzadar văténdu-te, ca o babă, că nimic folos nu avem din vătării;

cu jalbe și cu procatări încă nu ámbra, că ni-om mánca vacuțele — după ce numai pe ele le mai avem, și balta cu țermurii ei de spinii; fără hai să chibzuim noi n'ar fi modru și putință să facem din ea loc ca locurile, să ne facă, de nu bucate, măcar fēn bun, că acela încă-i ca și bucatele: vindem fēn și cumpérám bucate, de nu putem ținé vite multe și bune să le dăm cu preț și să ne ținem casa. Am vėđut eu, tatá, pe unde am cătunit, multe de tóte, și bune și rele, am vėđut hotără bune și făcénd ródă slabă din lenea celor ce le aveau; și am vėđut hotără slabe, dând ródé bune, decât omul muncesce dela inimă, că par' că d-ta ne invėtai, că pámémentul tot e al lui Dumneđeu sfântul și

Sfinția Sa póte da ródé bune și în pámémentul ce ni-se pare slab, numai să-l muncim cum se *duculesce*.

— Așa-i dragul tatii, răspuns badea Mitru amárit, dér în baltă nu-mai de-om sémána brósce s'or face, dér de astea n'avem trebuință să séménám, că sunt destule.

Din vorbă 'n vorbă ajunseră la părerea, că să nu mai ámbra nici cu o jalbă mai mult, ci să rămână cu balta și să cerce a face din ea loc rocitor, de s'a poté; de nu s'a poté, să nu se cáséscă că n'au cercat, și fie mila Domnului!

Acésta era tómnă, după culesul bucatelor, când au intrat ómenii în nouele lor posesiuni după comasare. Era o tómnă bună, caldă, sbicită. Cei ce căpátaseră loc ceșí-cevași bun arau și séménau bucate de tómnă, gráu și sémecară. Decí se luá și badea Mitru cu cei trei feciorí ai lui, cu sécuri și cu sape, și merseră la tabla lor cea nouă. O incungiurără de câte-va ori, injurând pe ingineri și pe judecătóri și în urmă veniră la con-

vingerea, că cu injurături locul mai bun nu s'a face. Decí se puseră pe muncă.

Țermurele cel spinos îl lăzuiră, scóseră spinii din rădăcină și rămăne pámémentul săpat și gras de-ți era mai mare dragul a te uita la el. Și munciră bătránul cu cei trei feciorí vre-o 3 sėptémáni de-a rēndul și făcură țermurile ca un strat, și adunară vre-o opt grămédí de spinii cu cíote.

Vremea ținea tot bună. Era aprópe de postul Crăciunului și gândea, că-i în luna lui Maiú, atáta era de frumos. Numai nóptea bruma și aspria câte-o lécă, dér peste și era mai ca 'n dricul verei. După ce gátară de lăzuit țermurile bálții, ochirá și chibzuiră ei, că óre care-i mai jos tēul cel fără fund, ori balta lor? Și li-se párea, că totuși tēul cel fără fund e mult mai jos, decât balta.

Vremea era tot bună. Decí se hotărără să facă un șanț din marginea tēului până în marginea bálții.

ECONOMIA.

„România agricolă“.

IV.

Bucureștii, capitala României, este o cetate așezată la șes pe amândoi țărmuri Dimboviței și se estinde pe teritoriu mare, așa încât călătorul străin ușor se poate pierde pe mulțimea stradelor. Noroc, că în privința aceasta s'au luat măsuri bune prin stabilirea gardiștilor pe la răspântiile stradelor, cari pe lângă susținerea ordinii, pot să dea trecătorilor și îndrumările de lipsă, ér birjarii, al căror număr e foarte mare, încă te sciu duce unde voesci.

Asupra călătorului străin face o impresiune curioasă modul, cum cei mai mulți vândători dela țără și precupeți își vând mărfurile lor, cu cari se iau pe strade strigând mereu, de exemplu: melu-mel, séu pesce-pesc, séu lapte-lapt ș. a. Aceasta se face desigur din cauza prea marelui depărțări a stradelor de piéta. Cele mai multe obiecte și legumi de vânzare nu se pôrtă în traiste și desagi, ca pe la noi, ci pe o prăjină strâmbă, de lungimea unui băț, la capetele căreia se atârna două corfe séu vedrițe, în cari se așeză marfa de vânzare.

Dér nu numai vândătorii dela țără și precupeții umblă cu mărfurile lor pe strade ci chiar și vândătorii de alte mărunțisuri te molestéză mereu, cu deosebire Ovrii, așa încât decă ai intrat la un hotel să mănânci, séu să béi ceva, neîntrerupt te imbie unul séu altul, ca să le cumperi marfa.

Imprejurul Bucureștilor, ca și împrejurul orașelor de pe la noi, cei mai mulți cultivători și vândători de legume sunt Sârbii și Bulgarii, cari fac un negoț foarte întins cu legumele nu numai pe timpul verii, ci chiar și peste iernă.

În București, ca și în celelalte orașe, este o mișcare viuă; am băgat de seamă însă, că elementul străin cuprinde tot mai mult teren, cumpărând séu elând case noue, deschidând séu închiriind prăvălii, apoi ca industriași întreprindători și altele.

Ajuns în București, primul lucru mi-a fost, ca să vizitez școla de agricultură dela Herestrâu, despre care ca colaborator al „Economiei Naționale“, cetisem câte ceva și mai înainte.

Școla de agricultură dela Herestrâu se află în partea de cătră apus a Bucureștilor, până la care mergi pe o șosea (drum) plantată jur împrejur cu arbori, cu deosebire castani. Din șosea principală spre méjă-đi te conduce altă șosea laterală, plantată de asemenea cu castani, platani (nisce arbori, cari pot rezista mai cu succes căldurilor mari) și cu gard viu de acăț séu salcâmi, cum le mai đic ei.

Ajuns aci, am intrat în cancelaria, unde m'am prezentat d-lui director al școlii C. Munteanu, care se întreține cu un trimis ministerial în afacerile școlii. După

ce m'am prezentat și i-am spus intențiunea mea, mi-a dat o călăuză în persoana unui absolvent al acelei școle, care m'a condus, mi-a arătat și dat tôte deslușirile de lipsă.

Edificiul școlii e cu un etajiu și se întinde cu două aripi spre curte și grădină. În el se află salele de propunere, apoi dormitoare și refectore (sale de mâncare) pentru studenți, colecțiuni de plante, minerale și altele. Acolo studiezza an de an tineri, cari voesc a îmbrățișa agricultura, ca conducători și administratori de moșii.

Pe anul școlar 1895/6, după cum mi-s'a spus, au fost înscrși la 60 elevi, cari se impart în trei cursuri și se întrețin pe se-sele statului. Între aceia se află și câțiva tineri de pe la noi. Pentru primire în acel curs se recer patru clase gimnastice (liceale), eventual examen de primire. Instrucțiunea se preda din partea celor mai buni profesori de științele economice.

Îndată ce țeși din edificiul școlii în grădină, își face o impresiune curioasă instalațiunea pentru distribuția apei de lipsă prin grădină; se află anume o pressă cu o rôtă rotunda, care mișcată de vânt adună apa într'un rezervuar, de unde apoi prin deschiderea unor ventile ajunge în nisce țevi, cari o conduc pe sub pământ în tôte părțile grădinii.

În grădină se află fel și fel de pomi, dér am văzut, că nu le prea priesc, deorece perii aveau o scórță uscată și crepată, întocmai ca și a stejărilor bătrân de pe la noi, un care cauză, după cum mi-s'a spus, la căl-va ani apoi se și prăpădesc. Nici nu am văzut pomi cu corónă înaltă și bine crescuți, ca pe la noi, ci mai mult de cei pitici, cu corónă numai din fața pământului. Acesta se lasă și pentru aceea, fiindcă viforele mari, cari se ivesc din când în când pe acolo, adese-ori i-ar rupe pe toți, decă ar avé corónă înaltă.

De-o parte a grădinii se află despărțământul pentru séménatul, altoitul și răsăditul pomișorilor, cari se cultivă, după cum am văzut, pe-o întindere destul de mare. Altoitul pomișorilor se face mai cu sémă prin împănare (copulare) la cei mai tineri și subțiri, ér la cei mai groși în cójă. Altoitul în crepătură mi-s'a spus, că nu se prea practică, din cauză, că nu prea succede și prea strică trupina, așa încât în decurs de un an-doi ea nu se mai pôte altoi. Altoitul îl fac mai cu sémă elevii institutului sub conducerea profesorilor respectivi.

Pomișorii altoiți mi-s'a spus, că au pe acolo un preț cu mult mai mare ca pe la noi, deorece nu numai locuitorii capitalei, ci și cei din împrejurime caută să planteze din an în an tot mai mulți pomi nobili, în speranța, că cu timpul totuși o să le succedă a împământeni și ei acest ram de economie.

Afară de pomișorii altoiți și unii pomi

stabili se mai află prin grădină fel și fel de tufe roditoare parte indigene, parte de cele străine. O deosebită grijă am văzut, că se pune pe cultura viței de viiă.

Tot în grădina de pomi am văzut mai multe coșnițe de lemn acoperite cu paie, în cari mi-s'a spus, că se practică stupitul rațional, ca și pe la noi în coșnițele lui Dzirzon și Berlepsch, în cari nu se mai omóră albinele ca în cele de nuele, ci li-se iau numai fagurii de miere, cari după ce se golesc, se așeză cu ramele din nou în coșnițe.

Despărțământul legumilor am văzut, că încă era bine cultivat cu tot felul de verdețuri, dintre cari mi-s'a spus, că unele ajung la o mărime însemnată.

În nemijlocita apropiere a grădinii se află câmpul de încercări (esperințe) al școlii, în care se cultivă tot felul de séménături și ierburi indigene și străine. Aci poți vedea: trifoi, luțernă, mazărice cu ovés (borceag), mohor, ghijeiu, și alte ierburi séménate, apoi grâu de tómnă și de primăveră, Hallett, Mocry, Șiriff și alte soiuri, cucuruz (porumb) indigen și de prin alte țări ș. a.

În mijlocul câmpului de încercări, care se lucră în regia proprie, cu boii și cari anume întreținuți pentru acest serviciu, se află instalațiunile (grajdurile) pentru vitele de lucru, de lapte și de prăsă, cari sunt despărțite unele de altele după soi (rasă) și mărime.

Între difentele instalațiuni, mai însemnat și mai mare este grajdul pentru vitele corbate: boi și vaci. Boii erau duși la lucru pe câmpul de încercări și numai vacile erau prin grajduri. Dindărului fiăcărui vaci se afla câte-o tabliță neagră de lemn, pe care sta scris timpul gonitului și al fătului, ér după ce fêta, era însemnată și cântăimea lapteului, ce đă pe fiă-care đi.

Între vaci mai multe sunt de soiul Simental, cari, după cum am văzut pe tabliță, cau pe đi câte 15—17 litre de lapte, apoi corecturi (incrușări) de Simental și moldovenesci, cari încă am văzut ca dau dela 12—15 litre de lapte pe đi. Corecturile se fac prin sârirea taurilor de Simental pe vacile moldovenesci, séu intors. Afară de acestea am mai văzut o pârache de vite: un taur și o vacă de Alpi, de-o mărime și frumșetă deosebită, cu cari mi-s'a spus, că asemenea se fac încercări de coroire.

Vădând grija, ce se întorce asupra vitelor corbate, precum și felul nutrețului care constă din trifoiu, luțernă, borceag, napi tăiați în mașină și amestecați cu plévă, precum și sdrobul de sare în ieslile lor, nu m'a prea cuprins o mirare așa mare despre starea, în care se aflau și despre cantitatea lactelui lor. — „Acestea tôte sunt bune“, am đis conducătorului meu „dér când va ajunge și țeranul, ca să-și pôta ținea vitele astfel, când el însuși, a-

stăđi nu are o locuință măcar așa de bună și curată ca vitele acestea?“

Din grajdul vitelor corbate am mers în al cailor, dér și aci am aflat numai câți-va, fiind ceilalți duși în câmp la plug. În deobște mi-s'a spus, că cailor nu le priesce în România, astfel că numai pentru trebuințele armatei se împórtă dela noi pe tot anul în preț de un milion de lei.

Mulțămind conducătorului meu Caruntu, absolvent al acelei școle, pentru conducere și lámuririle date, mi-am lăsat rămas bun dela d-l director Munteanu și în điva următoare am plecat cu trenul îndérét spre casă, meditant asupra celor văđute și socotind, că totuși e bine când cineva măi pôte învêta și din asemenea călătorii, decă tot numai de prin cărți și điare.

I. Georgescu.

MULTE ȘI DE TOATE.**Otravă de viperă.**

Fiziologul francez, Phisalix, în urma unei cercetări a aflat, că sângele de viperă, decă se fierbe, își pierde puterea sa otrăvitore, ér, din contra, decă sângele se pune sub rațele electrice, se schimbă în contra-otravă. El a mai descoperit, că decă otrava acesta de viperă, fiind ea fierbinte, se stre-córa printr'o sitia de porcelan, atunci otrava se topește astfel, încât părțile esențiale otrăvitoare rămân luate pe sitia, și numai atunci se deslăsește, când prin această sitia se străcóra și contra-otrava.

Din această urmezză, că contra-otrava ru este supusă influenței căldurii, ori a rađelor electice, ci această proprietate de ja se află în sângele otrăvitor al viperei dela natură, ér rađele electice séu căldura numai atlege đia sângeră părțile contra-otrăvitore.

Cât e de periculoasă dinamita?

Este scint, că tótă lumea pôrtă mare frică față de dinamita. Omenii până n'au cunoscut mai de aproape dinamita, nu sciau, cum să amble cu ea și din pricina asta foarte mulți s'au prăpădit. Asta e și cauza, că astăzi se tem omeni așa tare de dinamita.

După cum arată însă o statistică din Prusia, dinamita nici de cum nu e mai periculoasă, decă praful seu érba cea neagră de pușcă, ce se folosese aci. Erba acesta, cum se scote, se folosese și la minele de pètră, ori de aur, pentru a despică stânci. Cam de prin anul 1870 însă a început să se folosi în mine și dinamita.

După unele date oficicose din 1867, în minele de metal la 1000 de lucrători, cu ocaziunea despăcării stâncilor cu érba neagră de pușcă, s'au ivit 0.104% casuri de mórte, în 1894 însă, când se folosia aproape numai dinamita, s'au ivit numai 0.065% casuri de mórte.

Și se puseră la muncă numai ei patru. Și munciră bărbătesce și când erau două séptemâni din postul Crăciunului trecute, șanțul fú gata și pământul, care cum îl scoteau feciorii din șanț, bătrânul îl tot ducea cu carul cu vacile în baltă. Când era șanțul gata, vęđură cu multă bucuriă, că đeu balta lor este și cu un metru mai susă decă țelul cel fără fund. Atunci începură vęntosele tomnii, cu ele ploii și viscoie și într'o bună diminéță pământul fú acoperit de omët.

Sătenii se minunau de munca cea proclată, ce pusese badea Mitru cu feciorii lui și dau din cap; unii diceau, că înzadar și-au frânt cele óse; alții însă își dau cu părerea, că munca și răbdarea le răsplătesce Dumneđu cu îmbelșugare.

Pe la patru-deci de sfinți încă era tot iernă, badea Mitru cu feciorii lui căra gunoia, rele bune, cum le căpeta dela Jidovi și cum aduna de pe drum și cum mai putea din grajdul lui, și le făcea grămadă lângă baltă. Așa făcu cât fú ierpița

de lurgă și până se desprimăvëră bine.

Pe la blagoveștenie ómenii prinseră a eși cu plugurile și a sémăna cucuruz și mazărice și orz, că ovese la noi nu sémăna nime. Badea Mitru încă eși la balta lui, dér fără plug, numai cu carul și cu grapa și cu cei trei feciori vęjnoși. Și tot țermurele cel lăzuit îl séménară cu cucuruz și-l grăpară bine ca stratul, ér gunoiul îl împărăștară frumos cu furcile cele de fier în baltă, care însă acum nu mai era baltă, că era scursă de mai nu se cunosea, că a fost baltă. Greblară feciorii și aséménară de făcură aședtura ca palma și apoi o lăsară în scirea Domnului.

Când fú colea pe la Stul-George cucuruzul lor eșia din pământ gras și negru de verde, ér balta era ca o holdă verde. Când fú pe la Rusale, cucuruzul lor era săpat dintăie și nu scia de ce lucru s'e se apuce: începe-ar la sapă de a două óră, băgas'ar cu cosa în ierbă, că era — Dómne în baltă — ierba până'n genunche, ierbă grasă și frumoșă, nu-

mai cam rară. Deci s'au pus și diminéța până la prând doboriau ierbă cu cosa, dela prând pău' la ojină săpau la cucuruz, dela ojină până'n sêrá érăși doboriau la ierbă. Astfel, că ei, când fură gata cu sapa de a 2-a, erau gata și cu cositul și cu facerea fênelui, și pe Stul-Petru fênel lor era claiă la șură, o claiă mare mare, ca cele domnesci de mare, apoi fên bun, Dómne, verde și môle ca mătasa. Au băgat însă de sémă, că ploile le spală balta și due în țelul cel fără fund gunoiul, deci șanțul l'au umplut cu spină și spinii i-au bătut cu pisulugul. De atunci încolo de câte-ori plóvă mult, tot-deuna se străcură încet încet printre spinii din șanț apa, ce era de prisos, și așa locul lor rămânea nici prea jilav, nici prea sêc, ér gunoiul nu mai puta tuși în țeu.

Când fú tómnă, cine mai avea cucuruz frumos ca Băltosul? Cucealăi mari de jumătate de cot și groși ca mâna. Avu vre-o đece care de cucuruz, cât nu avuse nici într'o tómnă de când e. Apoi în baltă cosi-

două rënduri de otavă, de adună atâta potop de nutreț, cât ar fi fost de ajuns la trei gazde.

Acum nu mai era supérat Băltosul, ca acu-i anul; acum mulțamea lui Dumneđu, că a dat gând ingerilor de l'au pus în baltă cu moșia.

Pe țermurele cel lăzuit, după ce culeseră cucuruzul, séménară grâu de tómnă. Și ce făcu, Dómne, mai buiac desât la ori-cine dela noi din sat, că era pământ nou, hodinit.

Ađi nu mai e nici un spin pe țermurele bălții; în locul spinilor verđi holde frumoșe; nici baltă nu mai e; în locul bălții e o trifoiște, cât se mai ai doi ochi să te uți la ea. Lui Mitru Pascului însă ia rămas numele Băltosul, ci nu se supără, că balta îi đă nutreț de pote ține vite multe și bune, ér țermurile bălții îi dau bucate cu îmbelșugare.

Vedeți ce face munca îndelungată cu ajutorul lui Dumneđu? Luați pildă dela Băltosul!

Reteag, Iulie 1896.

Ion Pop Reteganul.

Nou abonament

la

GAZETA TRANSILVANIEI

Cu 1 Iulie 1896 st. v.

ea deschis nou abonament la care invitam pe toti amicii si sprintatorii folei noastre.

Prețul abonamentului:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration (pe un an, pe șase luni, pe trei luni) and Price (12 fl., 6 fl., 3 fl.).

Pentru România și străinătate:

Table with 2 columns: Duration (pe un an, pe șase luni, pe trei luni) and Price (40 francii, 20, 10).

Abonamente la numerele cu data de Duminecă:

Pentru Austro-Ungaria:

Table with 2 columns: Duration (pe un an, pe șase luni) and Price (2 fl., 1 fl.).

Pentru România și străinătate:

Table with 2 columns: Duration (pe un an, pe șase luni) and Price (8 francii, 4).

Abonarea se poate face mai ușor prin mandate postale.

Administrațiunea

„Gazetei Transilvaniei“.

Căendarul săptămânii.

IULIE. are 31 zile. CUPTOR.

Calendar table with columns: Day, Day of week, Julian calendar, Gregorian calendar.

Bursa de Bucuresa

din 22 Iulie n. 1896.

Table of market values with columns: Valori, Do. bând., Scad. cup., Cu bani gata.

SCOMPTURI:

Table of exchange rates with columns: Location (Paris, Petersburg, Berlin, etc.) and Rate.

Târghiul de rimători din Stelnbruch.

Starea rimătorilor a fost la 1 Iulie de 7769 capete, la 22 Iulie au rămas — capete și au ieșit 19 capete renând la 23 Iulie un număr de 7750 capete.

Bursa de mărfuri din Budapesta.

din 22 Iulie n. 1896.

Main commodity price table with columns: Săminte, Calitatea per Hect., Prețul per 100 chilogr., and various sub-sections like Săminte vechi, Săminte noi, etc.

Cursul losurilor private

din 22 Iulie 1896

Table of private exchange rates with columns: Commodity name, Cump., Vind.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 24 Iulie st. n. 1896.

Table of grain prices with columns: Măsura sau greutatea, Calitatea, Valuta austr. fl. or.

Cursul la bursa din Viena.

Din 24 Iulie 1896.

Table of exchange rates from Vienna with columns: Commodity name, Price.

Table of various commodity prices like flour, oil, etc. with columns: Commodity name, Price.

Cursul pietei Brașov.

Din 25 Iulie 1896.

Table of Brașov market exchange rates with columns: Commodity name, Price.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșian.

Redactor responsabil Gregoriu Maior.

Nr. 1914—1896. not.

PUBLIcațiune

Din partea subscrierei primării comunale se aduce la cunoștința publică, cumcă pe baza Inaltei concesiuni ministeriale Nr. 2801/I—2 1896 Comuna mare Zărnești vinde pe calea licitațiunei publice și de oferte,

in partea din pădure „Nămaia“, conform planului de pădurit aprobat, următorul cuant de lemne și anume: I. In clasa de exploatare D. seria I departamentul 1 tabla 1 circa 68,210 metri cubici molidv.

Se observă, că la sus numita pădure, care se află în o depărtare de 16 Klm. de Comună, conduce drum, care cu puține spese se poate aduce în starea cea mai bună și în fine că în Comună se află și stațiune de drum de fier.

Advertisement for 'VICTORIA' credit institution, including logo, name, and details of capital and services.

Large advertisement for 'TRANSILVANIA' funeral home, featuring a portrait of A. Májay and details of services.

Un invetăcel

din casă bună, care au absolvat cel puțin una sau două clase gimnasiale orî reale și vorbește românește, ungurește și nemțește **se primesc** în prăvălia de mode a Domnitor S. Corvin și fiu din Orăștie (Sz. Város).
1020,1—3.

O calfă și un comptoarist

se acceptază în magazia de manufactură a M. Eisenstein & fii în Brașov.

Reflectanții se cunoscă toate trei limbî ale țerei.
1028,1—3

Nr. 10490—1896.

PUBLICAȚIUNE.

Budgetul anului 1897 asupra percepțiunilor și eroğațiunilor orașului Brașov dimpreună cu acelușe se află la subscrișul magistrat (Strada porții 63) la biroul comptabilităței în decursul a 15 zile spre esaminare din partea fiă-cărui.

Fiă-cărui supus dărei i stă în drept, ca până în 4 August a. c. să-și așternă la acest magistrat eventualele observațiuni.

Brașov, 21 Iulie 1896.

Magistratul orașenesc.

Numai 6.
costă aparatul „Edison” complet, care se pôte desface, cu casetă elegantă, plate pentru uscat, hârtie de copiat, cameră obscură, mașină de copiat și toate utensiile fotografiei.
Complet numai 6 fl. 1010,3—6.

Nov inventatul aparat de fotografiă „EDISON” este cel mai sigur și ieftin din sistemele până acum inventate. „EDISON” funcționează excelent. Oriș cine pôte fotografia cu acest aparat fără a avea cunoștințe fotografice. Cu „Edison” se pôte lua fotografiile la momente, portrete, peisajuri. Indispensabil pentru Turist, Pictori, amici ai naturii etc. Complet cu esplanții lesne de înțeles 6 fl.
Magazin special de aparate phot.
ALFRED FISCHER, Viena L. Adlergasse 12. Se trimite cu rambursă.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „MATILDA” de Bodok,

care după experiențele făcute sau dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută, mai ales: **la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare** etc.

Borviz de primul rang

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural—de un gust și efect prea plăcut și binefăcător—va îndeplini chiar și pretensiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

DEPOSIT PROPRIU în Brașov: strada Căldărarilor Nr. 68, în Sibiu, Sighișora și în Alba-Julia: la D-l I. B. Misselbacher sen., în Cluj: la Segesváry és társai, în Deva: la Balog Gyula, în Orestie: la Németh János.

Cu totă stima:

Administrațiunea isvorului „MATILDA.”

JOSEF GYÖRGY,
(comit. Hármszék). Bodok. (Transilvania).

Hotel Nicolau Sinaia.

Avem onórea a face cunoscut, că am arangiat Hotelul nostru din nou, astfel, că On. noastră clientelă va găsi tot confortul și serviciul cel mai prompt.

Atât Hotelul cât și Restaurantul se dirigează de noi însuși.

Am redus prețurile cât au fost posibil, astfel ca să vină orî cărei familii se trăească perfect de bine și ieftin.

Restaurantul va fi în anul acesta îngrijit cu o deosebită atențiune. — Se vor prepara bucatele cele mai gustose, atât naționale, cât și străine, după dorință.

Se pot face abonamente în pansiune cu condiții avantajoșe. Prețurile sunt următoarele: De la 1 Iuliu casă serviciu, masă la direcție dela 7 Lei în sus pe zi.

Vinurile sunt din cele mai excelente.

Sperăm că vom fi încurajați de On. noastră clientelă și îi asigurăm, că vor rămâne pe deplin satisfăcuți de serviciul nostru.

Cu totă stima:

N. Tunariu & A. Voina,
Hotel Nicolau Sinaia.

1026,1—3

Ajutor grabnic și sigur

pentru

SUFERINȚE DE STOMACHU ȘI URMARILE ACESTORA!!

Mijlocul cel mai bun și eficace pentru menținerea sănătății, curățirea sucurilor precum și a sângelui și pentru promovarea unei mistuire bune este deja pretutindenea cunoscutul și plăcutul

„Dr. Rosa's Lebens-Balsam“.

Acestă balsam preparat cu îngrijire din erburile alpine cele mai bune și tămăduitoare se dovedește ca foarte folositor în contra tuturor greutăților de mistuire, cîrcei de stomach, lipsa de apetiț, rigăelei, congestiunilor, haemorhoidelor etc. etc. În urma eficacității sale a devenit acestă balsam acum un singur și dovedit **medicament de casă popular**.

Sticla mare costă 1 fl., mică 50 cr.

Mii de scrisori de recunoștință stau la dispoziția!

FIȚI ATENȚII!!!

Spre a evita înșelătorii, facu pe fiecare atentă, că fiă-care sticla cu Dr. Rosa's Lebens-Balsam, care singur numai de mine este preparat după receta originală, este învelită în hârtia grosă albastră, care pörta în lungul ei inscripția: Dr. Rosa's Lebens-Balsam din farmacia „zum schwarzen Adler“, B. Fragner, Prag, 205—3“ în limba germană, boemă, ungară și franceză, și cari sunt provădate cu alăturata marcă a fabricii luată sub scutul legală.

Dr. Rosa's Lebens-Balsam

Veritabil se pôte procura numai în Depositulă principală ală producătorului

B. Fragner,

Farmacia „Zum schwarzen Adler“ Prag 205—3.

În Budapeșta: la farmacia I. von Török.

Toate farmaciile din Brașov, precum și toate farmaciile mai mari din monarhia Austro-ungară au depositulă din acestă balsam de viață.

Totul de acolo se pôte avea:

Alifia de casă universală de Praga

(Prager Universal-Haussalbe)

un medicament sigur și prin mii de scrisori de mulțămire recunoscut în contra tuturor inflamațiunilor, rănilor și umflăturilor.

Acastă se întrebuintează cu succes sigur la inflamațiuni, la stagnațiunea laptei și întărirea țitelor cu ocași nea iutercării copilului, la abscese, ulcere, pustule cu puroiu, carbuncule; copturi la unghie, la panariții (ulcerațiuni la degete), la întăriri, umflături, tumorea glandulelor linfatice, lipume etc. — Tôte inflamațiunile, umflături, întăriri se viadea în timpul cel mai scurt; la casuri fuscă, unde s'a formată deja puroulă, absorbă buba și o îndecă în timpul cel mai scurt fără dureri.

În cutiøre á 25 și 35 cr.

Fiți atenți!

De-ore-ca alifia de casă universală de Praga se irităză foarte des, facu pe fiă-cine atentă, ca singur numai la mine se prepară după receta originală. Acastă este nu-

mai atunci veritabilă, decât cutiör-le din me au galbină, în cari se pune, sunt înfășurate în hârtia roșă pe care se află tipărită în 9 limbî esplanțiunea cum se întrebuinte, împachetate și în cartóne vinete, — cari sunt provădate cu marca fabricii de mai sus.

Balsam pentru aud.

(Gehör-Balsam)

Cel mai probat și prin multe încercări cel mai temeinică medicament pentru vindecarea audului greu și spre redobândirea audului perdut. **1 Flacon 1 fl.**

Specialitate contra Ploștitor, Purcitor, Moli, Gândaci de bucătări, Motu, Pădușii de animale domestice etc. etc.

Zacherlin

are efect miraculos! Nu există alt mijloc de a prăpădi orî și ce insecte, de aceea îl laudă milioane de cumpărători; și e foarte cautat. Semnele sunt: 1) Sticla sigilată. 2) Numele: „Zacherlin.”

Se află de vëndare: în Brașov: La Domni I. L. et A. Hesshaimer, Heinrich Zanz, Dimitrie Eremios nepoții, Emil Por, Karl Iyk, Franz Kelemen farmacist, Julius Müller, Carol Schuster farmacist, Teutsch et Tartler, N. Grădinar, Eduard Kugler farm.. Succesorul Anton Zeriff, Julius Hornung farmacist, Heinrich G. Obert, Ferdinand Jekelius farmacist, Victor Roth farmacist, Heinrich Wagner, Karl Harth, Ioan Dușoiu et Fin, Fritz Geisberger, Fritz Czékely, K. Zerbis, Lazar & Verzar. — În Făgăraș: La Domni: I. Iarosch, Heinrich Schul, Alexander Nehrer, Jacob Fleisig. — În Cohalm: La Domni: Ernst Wolff, Eduard Victor Melas.